

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Obraz člověka ve filosofii Friedricha Nietzscheho

Autor práce: Bc. Eva Rošincová

Obor studia: Filosofie

Posudek vypracoval: Doc. Daniel Heider, Ph.D.

Diplomová práce kol. Rošincové se věnuje tématu člověka v díle F. Nietzscheho. Vyjdeme-li z předpokladu, že člověk jako takový stojí v centru pozornosti filosofie německého autora, jedná se *de facto* o práci věnující Nietzscheho filosofii jako takové. Práce se skládá z pěti oddílů. Vedle úvodní části, v níž autorka nastiňuje obsah jednotlivých oddílů, se autorka věnuje prezentaci života a díla F. Nietzscheho (II. oddíl); stručně představuje základní charakteristiky filosofie předchůdců německého filosofa (Schopenhauer a Kierkegaard), aby se ve čtvrté části zabývala Nietzscheho antropologií v průřezu jeho stěžejních děl. V této části se pak jako červená nit táhne ústřední téma vůle k moci a vůle k pozemskému životu, které naplňuje Nietzschem ohlášený „Nadčlověk“. Velká část tohoto oddílu je věnována Nietzscheho kritice křesťanství koncipovanému jako „platonismus pro lid“, podle níž v základu křesťanství stojí otrocká a stádní morálka slabých a neúspěšných jedinců, který se pokouší do svých „slabošských osidel“ vtáhnout silné a vitální jedince. V centru pozornosti stojí silný jedinec, který stojí „mimo dobro a zlo“, a který tvůrčím způsobem přitaká jedinému reálnému životu, jímž je náš pozemský a tělesný život. Přitakání tomuto životu u „dionýsovského“ Nadčlověka podle autorky vrcholí v Nietzscheho myšlence věčného návratu. V poslední páté části autorka stručně shrnuje základní rysy filosofie člověka R. Nietzscheho.

Práce je napsána jasně a srozumitelně, čte se dobře. Je na ní patrné, že autorka v mnoha ohledech s filosofií F. Nietzscheho sympatizuje. To samozřejmě (na straně jedné) může být výhodou ve smyslu, že se autorka dokáže lépe vcítit a naladit na stejnou „notu“ se svým autorem, a tak může lépe proniknout do myšlení interpretovaného autora. V této souvislosti oceňujeme autorčiny paralely Nietzscheho filosofie s buddhismem; zajímavá je souvislost Nietzscheho akcentu na živel Země jako možného léku současné ekologické krize; důležité je autorčino zdůraznění Nietzscheho odlišného hodnocení postavy Ježíše a sv. Pavla (zatímco první je hodnocen pozitivně, druhý, dualisticky zaměřený, vyloženě negativně). Na straně druhé je ale třeba říci, příliš sympatizující postoj může a často vede ke ztrátě tolik potřebné kritičnosti, která je důležitým aspektem každé interpretační práce.

Právě k jisté absenci tohoto kritického zřetele (nikoli naprosté absence¹) se váže většina našich kritických připomínek:

- 1) Autorka tvrdí, že podle Nietzscheho „smrt Boha“ znamená současně smrt i jakékoli morální normativity (str. 38). Podle tohoto tvrzení se zdá, že Nietzsche chápal etiku výlučně heteronomně, tj. především v závislosti na Bohem deklarovaném Desateru (k Desateru jako břemenu viz str. 43). Jak v rámci tohoto hodnocení vyzní etika autonomního typu, jakými je např. Kantova etika kategorického

¹ Mezi výjimky patří např. autorčina kritika Nietzscheho ambivalentního zhodnocení koncepce dítěte na str. 45.

- imperativu? Vyjadřuje se Nietzsche ve svých *Opera omnia* někde k tomuto typu etiky?
- 2) Na str. 41 autorka ukazuje, že dítě, nikoli velbloud a lev, jsou pro Nietzscheho v jeho *Tak pravil Zarathustra* obrazem Nadčlověka. Nadčlověk je tvůrčí, protože si hraje, podobně jako si hrají děti. Autorka tvrdí, že pro dítě neexistují žádná omezení a svazující hranice. Je tomu skutečně tak? Vždyť každá hra jako taková předpokládá určitá pravidla, a tedy hranice. Kromě toho, proč dětští psychologové tolik u dětí zdůrazňují vymezení hranic? Vede takovéto vymezení (*contra* Nietzsche) skutečně jen k budoucí „stádnosti“? Zdá se, že nikoli, protože se poměrně shodují na tom, že bez hranic dítě samo bude v posledku nešťastné.
 - 3) Na str. 43 kol. Rošincová představuje Nietzscheho mínění, že pokud někdo má více ctností, tyto ctnosti mezi sebou nutně bojují, tj. jedna ctnost žárlí na druhou. Podle většiny tradiční scholastiků hájících etiku ctnosti však etické ctnosti, pokud je člověk má, mezi sebou vytváří jednotu a harmonii. Mohla by autorka blíže vysvětlit, proč by tyto ctnosti podle Nietzscheho měly mezi sebou nutně soupeřit?
 - 4) Na str. 49 autorka říká, že v křesťanství podle Nietzscheho je čas „vyloučen z vlastní skutečnosti“, protože to, co je rozhodující je věčnost zaslíbení. Je tomu ale skutečně tak? Ježíšova „vykupitelská mise“ přece proběhla v čase, a stejně tak se v něm odehrává naše volba, která spoluvytváří náš „křesťanský osud“. Mimochodem, neinspiroval tento Nietzscheho důraz na „fundamentální souvislost bytí a času“ fundamentální ontologii M. Heideggera představenou v jeho spise „Bytí a čas“?
 - 5) Autorka vede četné paralely mezi filosofií F. Nietzscheho a buddhismem. Proč tedy na str. 53 tvrdí, že Nietzsche považuje buddhismus za náboženství dekadentní a nihilistické?
 - 6) V Závěru na str. 60 autorka tvrdí, že podle Nietzscheho má člověk možnost volby, tj. má svobodnou vůli. Je toto tvrzení slučitelné s teorií věčného návratu téhož?

Práce vykazuje menší množství formálních nepřesností. I když bychom si dokázali představit, že autorka zapracuje do své práce větší množství, především cizojazyčné, literatury k tématu, považujeme stávající objem a kvalitu zpracované literatury za postačující. Především vzhledem k zmíněné absenci kritického aspektu navrhuje práci kol. Rošincové hodnotit známkou „velmi dobře“.

Doc. Daniel Heider, Ph.D.

V Českých Budějovicích, dne 13. 5. 2017.